

La fortuna del PIRNA

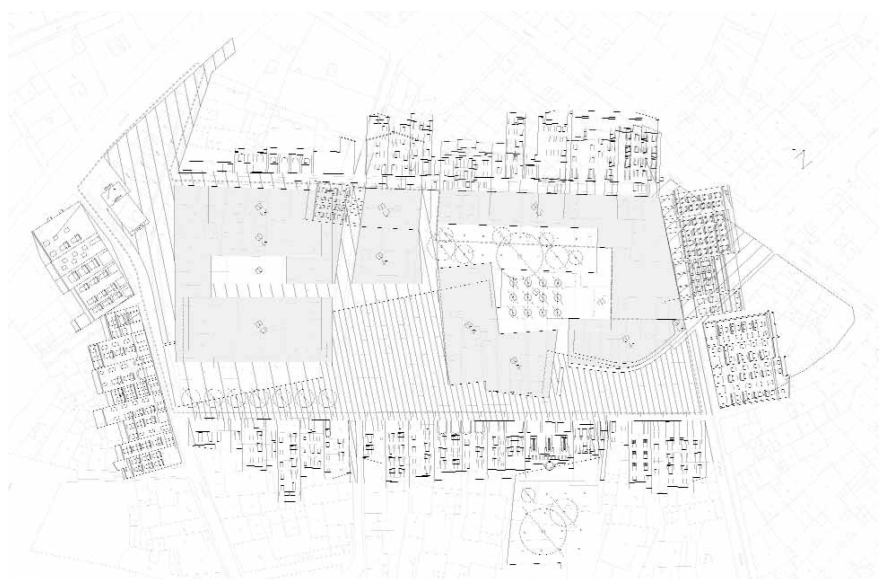
Àngels Mas i Pintó

El Nucli antic de Manresa ha estat durant la darrera dècada un espai objecte d'una intensa intervenció amb l'objecte de millorar les seves condicions físiques i socials. Però els intents per a la recuperació d'aquesta àrea de la ciutat daten de molt abans. La primera i tímida aproximació a una intervenció global en aquest àmbit data del 1982, any en què s'aprova el Pla especial de millora urbana del centre de Manresa, en el marc del qual es fixen les primeres intervencions de renovació de la urbanització i sobretot de canvi de funcionalitat dels carrers més representatius. A partir de la segona meitat de la dècada dels vuitanta es comença a implantar la illa de viants que, malgrat el seu tímid inici i la seva irregular continuïtat, ha estat un objectiu sempre present en l'imaginari de les actuacions al Nucli antic de la ciutat.

Però no és fins ben entrada la dècada dels noranta que l'aposta per a la renovació global d'aquesta àrea de la ciutat no pren l'empenta adequada, una empenta que es constata en la creació, l'any 1994, de la societat municipal Foment de la Rehabilitació Urbana SA (FORUM) com a instrument per promoure i gestionar el procés de rehabilitació del Nucli antic de la ciutat, un àmbit amb una qualitat urbana, en aquells moments, dubtosa per el seu elevat índex de degradació i amb una problemàtica social evident amb un elevat grau d'envelliment, baix nivell de renda, baix nivell educatiu, pèrdua de població i concentració de grups amb necessitats especials

Just al tombant de segle, aquesta aposta pel Nucli antic de la ciutat es materialitza en la formulació del Pla de revitalització del Nucli antic (PIRNA) amb l'objectiu ambiciós d'aplegar en una sola proposta multidisciplinària i consensuada una bateria d'actuacions que permetés assolir definitivament aquesta pretesa recuperació física i social d'aquest espai estratègic i representatiu de la ciutat.

L'aposta del PIRNA és ambiciosa i gairebé al final del seu període d'aplicació temporal s'escau reflexionar sobre la incidència i eficàcia de les actuacions proposades. Si s'analitzen les actuacions plantejades pel PIRNA, que es

Unitat d'actuació Barreres, 1 i 2

poden desglossar en set grans línies, es constata un grau d'assoliment força elevat. Malgrat aquest elevat grau d'acompliment, de les jornades d'avaluació del PIRNA –celebrades els dies 15 i 29 de novembre del 2008–, se'n desprèn un cert grau d'insatisfacció en relació a la completa revitalització d'aquest espai de la ciutat. Les actuacions en l'espai públic i en la dotació d'equipaments per pal·liar els déficits de la qualitat urbana han estat nombroses i intenses, però la renovació i rehabilitació del parc d'habitatges com també la regeneració social semblen no haver assolit els resultats esperats sobretot en determinades àrees d'aquest complex àmbit de la ciutat.

Efectivament de les conclusions de les jornades se'n dedueix l'existència d'una certa heterogeneïtat del Nucli antic. Així, mentre determinades zones (sovint vinculades amb els grans eixos comercials que continuen mantenint la importància comercial d'aquest sector de la ciutat) mantenen o han assolit un acceptable nivell de qualitat urbana i social, d'altres, amb una escassa activitat econòmica, presenten encara forts components de degradació, essent necessària mantenir la intervenció pública amb l'ob-

jectiu de redreçar la seva situació i obrir nous escenaris d'habitabilitat i de qualitat de vida en aquestes zones. Tanmateix, en les jornades es constata la necessitat d'una intervenció decidida en els espais construïts de caràcter privat –amb un major control dels aspectes d'habitabilitat i seguretat i amb un increment al suport a la rehabilitació– i també la imperiosa necessitat d'incrementar els programes socials amb l'objecte d'incidir en la intensa problemàtica social en què, malgrat les contínues intervencions i accions, determinats sectors del Nucli antic encara es troben immersos.

Perquè el PIRNA desenvolupat al 2001 ha suposat sobretot una intervenció decidida en l'espai físic del Nucli antic, basant la revitalització d'aquesta àrea de la ciutat en les actuacions de millora de l'espai públic, de la mobilitat i dels equipaments, i també en la regeneració d'amplis sectors. Per a valorar la fortuna del PIRNA des de la seva aprovació, caldria avaluar les intervencions en l'espai físic i en la regeneració del teixit, de les quals convindria destacar tres intervencions globals especialment decisives que s'han materialitzat o estan en procés de fer-ho: el conjunt d'actuacions a la façana sud i les dues actuacions de remodelació urbana –Barreres i Escodines– desenvolupades per Forum.sa amb l'objecte d'actuar de manera global en determinats sectors on el seu estat impossibilitava l'èxit d'actuacions puntuals centrades només en la rehabilitació i en la reurbanització d'espais públics.

Pel que fa a l'estratègia a la façana sud, el PIRNA ha continuat amb l'aposta endegada un temps abans adreçada a la recuperació de la relació del Nucli antic, i per extensió de la ciutat, amb el riu, amb la proposta d'un conjunt d'actuacions d'urbanització però sobretot amb la disposició estratègica de determinats equipaments i instal·lacions d'abast supramunicipal, amb l'objectiu d'atraure interès per aquest sector de la ciutat que en els darrers anys havia quedat marginat dels fluxos més importants de gent. Efectivament, les actuacions a la façana sud, una zona caracteritzada sempre per la difícil relació entre l'espai construït i el riu Cardener, que s'explica sobretot pels seus condicionants topogràfics, parteixen del planteig que es va apuntar en el concurs d'idees de l'any 2000 i que es fonamenta sobretot en la localització de dues instal·lacions: un nou edifici dels jutjats –destinat a aplegar les diferents dependències existents a la ciutat i possibilitar la seva ampliació– i un aparcament soterrat amb una capacitat de 350 places el qual, per la seva situació perifèrica en relació al Nucli antic i centre comercial havia de fomentar la seva accessibilitat, tot possibilitant l'objectiu de pro-

gressiva peatonalització d'aquest espai històric. Aquestes dues actuacions van ser recollides pel Pla integral de revitalització del Nucli antic, i es van emmarcar en una bateria d'intervencions d'urbanització d'espais públics que han donat continuïtat i sentit a aquesta estratègia. Les actuacions d'enderroc i nova urbanització del Puigcardener, el carrer Alfons XII o el recorregut Talamanca, Gispert, Barreres s'expliquen precisament per la seva directa repercussió en aquest objectiu general d'intervenció en la façana sud i de recuperació de l'espai del riu.

En l'àmbit de les actuacions de regeneració urbana, l'actuació de Quatre Cantons, és emblemàtica. No tan sols pel que suposa d'intervenció en un teixit fortament degradat amb la incorporació de nous habitatges i locals per a activitats econòmiques i per la formalització de nous espais públics sinó també per l'experiència que comporta la incorporació decisiva de criteris de sostenibilitat en la construcció i sobretot per la barreja social que s'ha potenciat en l'adjudicació dels habitatges. Una barreja que segur que serà enriquidora per a tots.

I si Quatre Cantons ha estat una experiència decisiva en el procés de rehabilitació de la part situada més a ponent del Nucli antic, l'actuació Escodines suposa un pas més en l'objectiu de procurar la revitalització del Nucli antic incidint en el replanteig global d'àrees completes. Perquè l'actuació Escodines pretén anar més enllà, ja que el seu repte es centra en la recuperació d'un sector –vinculat a la via de Sant Ignasi– que mai ha suposat un teixit urbà consolidat. Es tracta, doncs, d'una actuació més complexa i ambiciosa que la de Quatre Cantons que té per objecte marcar un punt d'inflexió en la tendència d'un barri carismàtic i reivindicatiu, un barri en el qual l'actuació pública i l'empenta dels seus veïns i veïnes ha de situar en una posició immillorable per redreçar la seva situació i abordar els reptes de futur.

En el procés de millora de les condicions físiques i socials del Nucli antic, el PIRNA ha estat un instrument determinant, un instrument que mercès a l'impuls del Pla de barris ha vist materialitzada bona part de les inversions que s'havien previst. Queden encara molts temes pendents, moltes incògnites. Però hem de reconèixer que cada dia estem més a prop d'assolir l'objectiu principal del PIRNA: aproximar la qualitat urbana del Nucli antic a la de la resta de la ciutat. Un objectiu que esperem que ben aviat sigui una realitat tangible i contrastada per tots.

Àngels Mas i Pintó

Regidora d'Urbanisme. Ajuntament de Manresa